

**Gemeente
Amsterdam**

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Datum : 19 februari 2018

Projectleider : Niek Heering

Opdrachtgever : Nathalie van Berkel

Versie : 1.0

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	De 'Amsterdamse' aanpak	3
1.2	Wat houdt de ISO20400 in?	4
	Stand van zaken	6
1.3	Beleidsopgaven	6
1.4	Aanpak	6
1.5	Wat doen we al?	7
2	Het vervolg	10
2.1	Wat gaan we doen?	10
2.2	Voorbeelden van efficiëntere keuzes	11
2.3	Wie gaat dat doen en hoe gaan we dat doen?	12
2.4	Welke thema's/ambities gaan we doen?	13
2.4.1	Thema Social Return	14
2.4.2	Thema inkopen bij sociale firma's	15
2.4.3	Thema impactgericht inkopen bij o.a. sociale ondernemingen	16
2.4.4	Thema samenwerken met SW-bedrijf Pantar	16
2.4.5	Thema Internationale Sociale Voorwaarden (ISV)	16
2.4.6	Thema Luchtkwaliteit	17
2.4.7	Thema Energie	17
2.4.8	Thema Afval & Circulaire Economie	18
2.4.9	Thema Klimaatbestendig	19
2.4.10	Thema's Profit & Prosperity	19
2.4.11	Thema Platform	20
2.4.12	Meten impact MVOI acties	21
2.4.13	Borgen MVOI acties	21
3	Concreet betekent dit voor 2018	23
3.1	Top-ambtelijk en bestuurlijk vervolgtraject 2018 en verder	23
3.2	Projectactiviteiten per kwartaal	23
3.3	Randvoorwaarden	25

1 Inleiding

Op 8 december 2016 hebben Nederlandse overheden, waaronder de Gemeente Amsterdam, het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2016-2020 (Manifest) ondertekend. Via het Manifest hebben bestuurders van overheden zich verbonden aan de ambitie om de effectiviteit en impact te vergroten. Het Manifest geeft in hoofdlijnen aan wat de gedeelde ambities zijn en vraagt overheden om voor de eigen organisatie een Actieplan op te stellen.

Het Manifest is bedoeld om de bijdrage van sociale en duurzaamheidsdoelstellingen op de realisatie van beleidsdoelen te vergroten. In het Manifest zijn ambities vastgelegd die verder gaan dan het toepassen van minimumeisen en daarmee vervangt het Manifest eerdere afspraken zoals het 100% duurzaam inkopen op basis van minimumeisen. In het nieuwe Manifest bepalen overheden zelf hun doelstellingen, op basis van hun eigen ambities. Zij leggen dit vast in hun Actieplan.

Het Actieplan is daarmee een instrument dat kan worden ingezet om duurzaamheids- en sociale doelstellingen te realiseren. Specifieke thema's zijn: circulair inkopen, biobased inkopen, innovatiegericht inkopen, milieuvriendelijk inkopen en het hanteren van (Internationale) Sociale Voorwaarden en Social Return.

De inmiddels ruim 100 deelnemers in Nederland (allen overheidsorganisaties) van het Manifest willen de effectiviteit en de impact op sociaal- en duurzaamheidssterrein vergroten. Vanaf 3 juli 2017 presenteerde PIANOo, in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de Actieplannen van de gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries die het Manifest hebben ondertekend. Op 15 november 2017 dienden alle ondertekenaars hun Actieplan gereed te hebben. Op 14 december 2017 is deze fase afgesloten met een landelijke bijeenkomst.

Dit document gaat niet over het bepalen wat de inhoudelijke beleidsdoelen/effecten moeten zijn. Deze komen voort uit de beleidsopgaven die de gemeente Amsterdam formuleert, zoals het stimuleren van circulaire economie, het tegengaan van klimaatverandering en het stimuleren van hernieuwbare energieopwekking en energie-efficiëntie. Dit document gaat over hoe die doelen een plek krijgen in de relatie opdrachtgevers/budgethouders en inkoop. Opdrachtgevers/budgethouders vervullen hierbij namelijk een centrale rol. En de inkoopfunctie kan vervolgens haar bijdrage leveren aan de realisatie van de beleidsdoelen.

1.1 De 'Amsterdamse' aanpak

Na het ondertekenen van het Manifest in december 2016 door wethouder Choho (Duurzaamheid), is, gebaseerd op de richtlijnen van de ISO20400, aansluitend de 'Amsterdamse' aanpak Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) ontwikkeld.

De kern van de 'Amsterdamse' aanpak is als volgt:

1. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen is de verantwoordelijkheid van de budgethouders en wordt via de prestatiedialogen van de directeuren geborgd in hun persoonlijke doelstellingen;
2. Een multidisciplinair kennis- en expertiseplatform (bestaande uit adviseurs van Ruimte en Duurzaamheid, Facilitair Bureau, Green Office Amsterdam, Bureau Social Return, CTO, Concern Inkoop, lead buyer organisaties en duurzaamheidsadviseurs in de clusters) adviseert de opdrachtgevers/budgethouders op het gebied van MVOI;
3. De inkooporganisatie, te weten a) Concern Inkoop faciliteert met inkoopkaders en -beleid en b) Leadbuyer organisaties adviseren en toetsen op beleidsmatige uitgangspunten en vertalen wensen van opdrachtgevers en resultaten van marktconsultaties naar concrete doelstellingen voor inkoopplannen en werken dat nader uit in aanbestedingen;
4. Communicatie is positief, enthousiasmerend, actiegericht en openbaar, alles wat we ontwikkelen delen we graag met anderen;
5. Gekozen is te werken met die organisatieonderdelen wiens inkoopvolume of werkveld zodanig is dat daarmee een behoorlijke impact op MVOI verwacht mag worden. Onderstaande organisatieonderdelen zijn gevraagd een Actieplan 2017-2020 op te stellen:
  - Cluster Bedrijfsvoering: Facilitair Bureau, ICT, Personeel en Organisatieadvies;
  - Cluster Dienstverlening en Informatie: Dienstverlening;
  - Cluster Ruimte en Economie: Gemeentelijk Vastgoed, Grond en Ontwikkeling, Ingenieursbureau Verkeer en Openbare Ruimte, Metro en Tram, Parkeren, Ruimte en Duurzaamheid, Wonen, Zuidas;
  - Cluster Sociaal: GGD, Werk, Participatie, Inkomen, Onderwijs, Jeugd en Zorg, Sport en Bos, Subsidie en Inkoop.
  - Cluster Stadsbeheer i.o.: Stadswerken en Afval en Grondstoffen (v.a. 2018)

1.2 Wat houdt de ISO20400 in?

ISO 20400 is een standaardaanpak en wereldwijd vastgesteld voor het toepassen van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. De richtlijn geeft inzicht, structuur en houvast:

- organisatiebreed (MVO beleid/ fundamentals);
- opdrachtgeverschap in de organisatie (MOVI) beleid en -strategie/ enablers);
- inkoopproces (procurement process).

ISO 20400 is dé richtlijn die zich richt op Sustainable Procurement. In het Nederlands eerst vertaald als Duurzaam Inkopen, maar in aansluiting op rijksoverheidsdocumenten, veranderd in: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI). De 'Amsterdamse aanpak' brengt met zich mee dat MVI vertaald is naar MVOI, met een centrale rol voor opdrachtgevers/ budgethouders.

In het algemeen betekent MVOI dat de -door een organisatie aangeschafte- producten of diensten de laagst mogelijke negatieve en de meest positieve impact hebben op het gebied van milieu, sociale en economische aspecten. MVOI is geen abstract ideëel doel, maar is juist praktisch en realistisch, en geschikt voor zowel publieke als private

organisaties ongeacht hun grootte. Opdrachtgevers en inkoopafdelingen kunnen handvatten vinden in de richtlijn. De ISO richtlijn omschrijft de wisselwerking tussen duurzame ideeën, duurzame acties (Dutch Wheel 1) en duurzame resultaten ofwel in Amsterdam opdrachtgeverschap (Dutch Wheel 2).

Met dit document komt Amsterdam tot een samenvattend Actieplan, zie onderstaande figuur.

Figuur 1. De 'Amsterdams' aanpak gebaseerd op de ISO20400.

Stand van zaken

1.3 Beleidsopgaven

In januari 2016 hebben de Verenigde Naties (VN) de '17 Sustainable Development Goals (SDG's)' geïntroduceerd. Volgens de VN hebben deze SDG's het doel om de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn door de gemeente vertaald naar specifiek Amsterdamse MVO beleid. Door het toepassen van het Amsterdamse MVO beleid zal de positieve impact niet alleen bijdragen aan de interne organisatiedoelen, maar ook aan de 17 SDG's.

Onderstaand een visueel van het niet uitputtend opgesomde Amsterdams MVO beleid, ofwel de drijfveren, speerpunten en ambities van Amsterdam.

1.4 Aanpak

Doel is het vergroten van het effect en de impact binnen de eigen organisatie door MVOI te koppelen aan de eigen ambities en beleidsdoelstellingen van de organisatie. Daartoe zijn binnen Amsterdam organisatie onderdelen gevraagd uiterlijk 15 november 2017 een actieplan op te stellen. De opgeleverde plannen bevatten doelen die op korte termijn (2017-2020) worden gerealiseerd, sluiten aan bij reeds bestaand beleid zoals de Agenda Duurzaamheid, Circulaire Economie en bieden ruimte om de ambitie te verhogen.

Voor het Manifest heeft de gemeente Amsterdam sociale en duurzame thema's/ambities geformuleerd die zij belangrijk vindt:

- In de categorie mensen: social return, inkopen bij sociale firma's en ondernemingen, impactgericht inkopen en samenwerken met SW-bedrijf Pantar..
- In de categorie milieu: energie, luchtkwaliteit, afval/circulair en klimaatbestendig en
- in de categorie (economische) waarde: de sleutelwoorden optimalisatie, toekomstbestendigheid en flexibiliteit zijn.

De Actieplannen zijn een belangrijk fundament voor 2018. Daarnaast is het van belang dat de positieve gedachte van MVOI ingebed raakt in de gemeentelijke organisatie. Vandaar dat een kennis- en expertiseteam, bestaande uit specialisten op dit gebied uit de hele gemeente, beschikbaar zal zijn om opdrachtgevers en budgethouders te adviseren op het gebied van MVOI. De persoonlijke doelstellingen van de opdrachtgevers en budgethouders liggen namelijk ten grondslag aan het uiteindelijke inkooptraject. Op deze manier blijft MVOI niet bij een plan op papier, maar worden er daadwerkelijk handen en voeten gegeven aan de opgave. Door de organisatie van 'Open Podia' wordt gelegenheid geboden kennis, goede voorbeelden en (on)mogelijkheden met elkaar uit te wisselen. Op deze manier worden behaalde resultaten in beeld gebracht en kunnen verschillende organisatieonderdelen leren van elkaar. Het is van belang dat afzonderlijke rve's hun krachten bundelen om op een integrale manier MVOI een plek te geven in de organisatie. Met name bij rve's die in een ketenproces inkoop doen is het van belang dat de verantwoordelijkheden worden benoemd, zodat gezamenlijke doelstellingen leiden tot maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen.

Vooralsnog zal MVOI (nog) niet structureel worden belegd in de P&C cyclus, al vindt via de Jaarrekening 2017 wel op hoofdlijnen terugkoppeling plaats over de gehanteerde aanpak. Mocht eind 2018 blijken dat het in de afzonderlijke programmaonderdelen beleggen van de P&C cyclus nodig is om het MVOI denken meer structureel te laten landen in de organisatie, dan kan hier alsnog op worden ingezet.

1.5 Wat doen we al?

Voor Amsterdam is MVOI niet nieuw. Bij de start lag de nadruk op het uitsluiten van niet duurzame producten en diensten door het stellen van minimumeisen. De huidige inkoopstrategie voor MVOI is gericht op het aanmoedigen en uitnodigen van leveranciers om zo sociaal en duurzaam mogelijk te leveren. Daarbij past het toepassen van prestatie belonende gunningscriteria waarmee leveranciers een gunningsvoordeel kunnen krijgen of inkooptechnieken als functioneel aanbesteden. In het verleden hadden de inkoopkaders veelal een brede werking en waren gericht op alle inkopen en productgroepen (zonder een onderscheid te maken tussen productgroepen). Veel gehoorde kritiek was dat duurzaam inkopen daarmee een papieren tijger was geworden.

De afgelopen jaren is op diverse relevante productgroepen gefocust. Milieucriteria worden toegepast bij 42 productgroepen die veel door overheden worden ingekocht en een hoge impact op het milieu hebben. Het inkoopkader voor de Internationale Sociale Voorwaarden richt zich sinds april 2017 op de 10 meest risicovolle productgroepen en

gaat uit van een continue dialoog met de leverancier en due diligence door de leverancier conform de OESO-richtlijnen.

De gemeente heeft de afgelopen jaren bij aanbestedingen dus al incidenteel ingezet op Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen. Zo zijn in vrijwel alle recente aanbestedingen elementen van zowel Social Return als de Agenda Duurzaamheid meegenomen, een aantal aansprekende voorbeelden (niet uitputtend):

- Smart roof 2.0: op het Marineterrein is een groen dak aangelegd. Dit dak is een microwatermanagementsysteem, waarbij het regenwater lokaal wordt opgevangen, opgeslagen en hergebruikt voor plantengroei. Doel van het toepassen van een dergelijk dak is het riool te ontlasten en extra waterberging te creëren (voorkomen schade en overlast door water op straat en het urban heat island effect tegen te gaan);
- Openbare verlichting: bij nieuwe verlichting en bij vervanging van conventionele armaturen wordt een LED-armatuur geplaatst (indien geschikt exemplaar beschikbaar);
- Geluidsreducerend asfalt: aanpak om via een Pre Commercial Procurement Inkoopproces (=innovatieve inkoopprocedure) in samenwerking met Rijkswaterstaat en Gemeente Rotterdam de markt uit te dagen om innovatieve toepassingen en methode te ontwikkelen die helpen om de geluidsoverlast van de weg te minimaliseren;
- Reflecterend asfalt en dynamische verlichting: in een project wordt reflecterend asfalt toegepast. Doel is om te onderzoeken of dit reflecterende asfalt een langere levensduur heeft dan standaard asfalt (doordat het minder warm wordt), het invloed heeft op het hitte eiland effect, en of door het toepassen van het reflecterende asfalt de verlichting zachter kan worden gezet, waardoor CO₂ wordt gereduceerd. Voor monitoring wordt samengewerkt met de Universiteit van Wageningen. Uitvoering project staat in Q1 2018 gepland;
- Inspector Gadget: samen met de markt wordt gekeken of er inspectietechnieken ontwikkeld kunnen worden om te kunnen zien waar de kabels en leidingen liggen in de ondergrond. Dit kan helpen in projecten om minder schade te veroorzaken, maar vooral om ruimte te zoeken in de krappe binnenstad van Amsterdam voor toepassingen zoals ondergrondse afvalbakken.
- Standaard werkplek kantoormeubilair is circulair ingekocht;
- Weg als materiaaldepot: in een project in Amsterdam is de tussenlaag van het asfalt vervangen door een laag van 98% gerecycled asfalt. Op dit moment (2017) wordt gemonitord of dit invloed heeft op de prestaties van de weg. Als de uitkomsten positief zijn dan kan voor al het asfalt dat wordt toegepast vanuit de asset Verhardingen gerecycled asfalt worden toegepast. Aandachtspunt hierbij is dat nog wel bekeken moet worden of dit ook het asfalt met de laagste Milieu Kosten Indicator (MKI) is;
- Papierlevering is (voor het eerst in Nederland) gegund op basis van de LCA (levenscyclusanalyse);
- Dienstkleding is (ook voor het eerst in Nederland) in de markt gezet via LCA;
- Natuursteen, bij aanbesteding natuursteen Leidseplein zijn de Internationale Sociale Voorwaarden toegepast;
- Verhuisdiensten is 100% emissieloos met 4% social return;

- Warme dranken, de koffiebekertjes zijn gemaakt van suikerriet, recyclebaar en biologisch afbreekbaar, machines zijn zo gemaakt dat de onderdelen kunnen worden hergebruikt als ze zijn afgeschreven, operationele vervoersbewegingen binnen de ring zijn 100% emissieloos, koffie, chocolade en thee zijn fairtrade, het vullen en schoonhouden van de apparaten wordt verzorgd door medewerkers van de sociale werkvoorziening Pantar.
- Hosting en technisch applicatiebeheer: het datacenter en overige bedrijfsvoering van onze partner is vrij van CO₂ uitstoot. Dit wordt grotendeels bereikt door alleen groene stroom te gebruiken en de emissies vanuit fossiele brandstoffen te compenseren;
- Social return: met ICT leveranciers zijn afspraken gemaakt over hun bijdrage aan het behalen van Social Return doelstellingen. Een voorbeeld hiervan is dat een leverancier gedurende twee schooljaren, telkens 20 kandidaten behorende tot de SR-doelgroep, een leertraject aanbiedt in hun Customer Contact Center.
- Duurzaam bos: Het Amsterdamse Bos kent veel sociale en duurzame voorbeelden. Zo heeft het Bos arbeidsbeperkten en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst. Gebouwen in het bos worden verduurzaamd en er worden het komende jaar tien elektrische laadpalen bijgeplaatst. Daarnaast zijn evenementenorganisatoren welkom in het bos als ze gebruik maken van duurzame energiebronnen en duurzame alternatieven aanbieden voor bijvoorbeeld plastic bekertjes. Tenslotte worden zoveel mogelijk materialen uit het bos hergebruikt, zoals organisch afval, het (FSC gecertificeerde) hout, voedsel en oppervlaktewater.

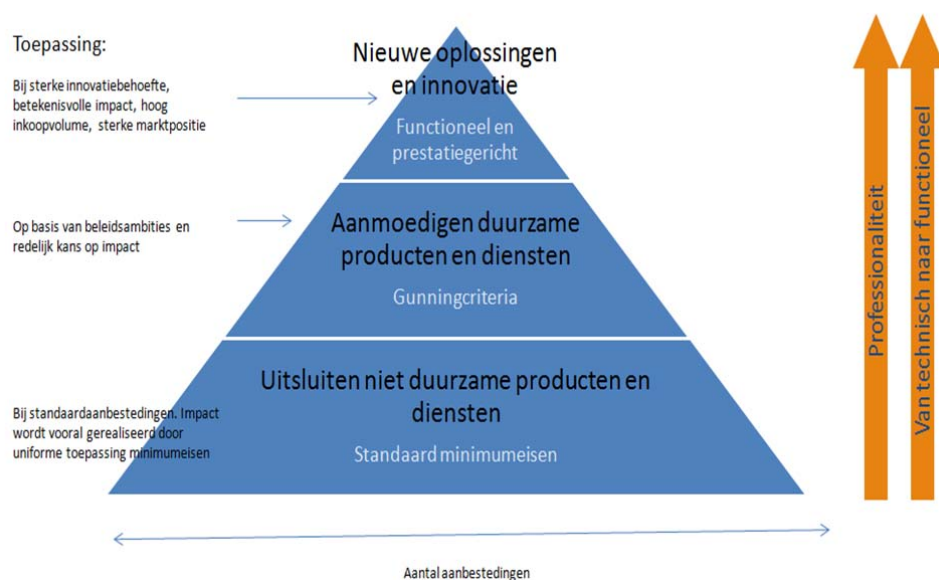
2 Het vervolg

2.1 Wat gaan we doen?

Van inkopende organisaties wordt gevraagd dat zij beleidsmatige uitgangspunten, wensen van de opdrachtgever en resultaten van marktconsultatie vertalen naar concrete doelstellingen voor inkoopplannen en aanbestedingen. Hier kan het multidisciplinaire kennis- en expertiseteam bij ondersteunen. Daadwerkelijke impact ontstaat wanneer inkopen gericht is op de realisatie van (beleids-)doelen en door inspanningen te richten op de sectoren en productgroepen waar de meeste impact kan worden behaald. Dit betekent dat de ambitie voor maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen tweeledig is:

- Via MVOI wordt een bijdrage geleverd aan de realisatie van beleidsdoelen (primaire proces) c.q. de maatschappelijke effecten die de gemeente Amsterdam wil realiseren. Die maatschappelijke effecten hebben te maken met het beleid op het gebied van duurzaamheid en het stimuleren van de economie, bijvoorbeeld die betreffende het stimuleren van de circulaire economie;
- MVOI wordt ingezet voor het verbeteren en verduurzamen van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Door goed en professioneel in te kopen wordt de kwaliteit van de bedrijfsvoering verbeterd en zorgen we voor een efficiënte en effectieve ondersteuning van de taken van de gemeente Amsterdam en draagt MVOI daar nadrukkelijk aan bij door aandacht te vragen voor aspecten als de levensduurkosten, functionaliteit, gezondheid, beheer- en onderhoudskosten van producten en diensten.

Naast opdrachtgeverschap en inkoop is ook gedrag een cruciale factor voor het halen van doelen. Bijvoorbeeld voor de bedrijfsvoering geldt dat inkoop (slechts) één van de instrumenten is om de organisatie te verduurzamen. Naast inkoop dragen ook andere instrumenten bij aan de realisatie van deze doelen. Denk bijvoorbeeld aan het CO₂-doel. Inkoop kan hier aan bijdragen door CO₂-arme producten in te kopen, maar ook het gebruik van de kantoren, het gedrag van medewerkers en bijvoorbeeld werkpleknormen dragen bij aan dit doel. De resultaatverantwoordelijkheid voor dit type doelen ligt dan ook niet bij de inkoop, maar bij de directeuren.

Om de transitie van uitsluiten naar aanmoedigen te ondersteunen zullen in de (door PIANOo op te stellen) criteriadocumenten drie ambitieniveaus onderscheiden worden, die aansluiten op de indeling in de voorgaande figuur. Niveau 1 bepaalt de ondergrens en gaat uit van de minimumeisen. Op niveau 2 zal er sprake zijn van een aangescherpte minimumeisen in combinatie met toepassing van prestatie belonende gunningcriteria en op niveau 3 gaat het om een combinatie van functionele en meer experimentele criteria. Om de criteria conform ambitieniveaus beter te ontsluiten wordt door PIANOo een webtool ontwikkeld die inkopers kunnen gebruiken om snel inzicht te krijgen in de voor hen relevante criteria voor een aanbesteding.

2.2 Voorbeelden van efficiëntere keuzes

Door rekening te houden met MVOI bij het maken van inkoopkeuzes wordt niet alleen 'groener, socialer en/of duurzamer' ingekocht, maar wordt verspilling voorkomen en kan de kwaliteit van een product of dienst toenemen. Onderstaand diverse voorbeelden hoe efficiëntere keuzes gemaakt kunnen worden:

- *Circulair inkopen* verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan door de herbruikbaarheid van producten en materialen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Dit is anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur veelal worden vernietigd;
- *Het verlengen van de levensduur* leidt ertoe dat producten minder vaak ingekocht hoeven te worden. Zo gaan meubilair en moderne computers vaak technisch langer mee dan hun afschrijvingstermijn. Er kunnen kosten bespaard worden als het meubilair of de computer pas vervangen worden als dit technisch zinvol is, en niet zodra het afschrijvingsprofiel hiertoe aanleiding geeft;
- *De inkoop van alternatieve producten* met dezelfde gebruikswaarde kan tot meer efficiency leiden. Zo leidt het beschikbaar stellen van laptops op

'aanlandplekken' in plaats van desktops ertoe dat men kan besparen op middelen op het gebied van huisvesting;

- *De optimalisatie van kosten over de gehele levensduur.* Goede voorbeelden hiervan zijn de al eerder genoemde leveringen van papier en dienstkleding. Omdat de marktpartij voor een lange periode verantwoordelijk is voor alle kosten, zal deze bijvoorbeeld niet bij voorbaat de goedkoopste oplossing kiezen, maar ook reparatie, hergebruik en de vervanging (levensduur) in de afweging meenemen;
- *Meer ontwerpvrijheid voor marktpartijen* kan leiden tot efficiëntere keuzes. Een voorbeeld hiervan is het innovatiepartnerschap inkooptraject 'vervangen kademuren' waarbij 'output'-specificaties worden gedefinieerd, maar de uitwerking wordt overgelaten aan de markt;
- *Minder verspilling* door een betere aansluiting van vraag en aanbod leidt ertoe dat minder weggegooid, en dus minder ingekocht hoeft te worden. Bijvoorbeeld het hergebruik van straatklinkers;
- *Hergebruik* of verkoop kan leiden tot lagere kosten of zelfs tot opbrengsten na de economische levensduur van een product. Zo worden mobiele telefoons die aan het eind van hun levensduur zijn al hergebruikt;
- *Een hogere bezettingsgraad* kan leiden tot lagere kosten per gebruikseenheid. Voorbeelden van items waarvoor dit geldt, zijn vergaderaccommodaties of dienstauto's;
- *Het geïntegreerd inkopen van producten* die traditioneel apart van elkaar worden ingekocht, kan de efficiency verhogen en leiden tot 'economies of scope'.

2.3 Wie gaat dat doen en hoe gaan we dat doen?

De ambitie is duidelijk: Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen moet in het DNA komen van de gehele organisatie. Dat betekent een gecombineerde top-down en bottom-up aanpak;

- o **Strategisch:** aanhaking op het hoogste ambtelijke niveau via een klein/slagvaardig programmabureau MVOI;
- o **Operationeel:** een gemeentebreed multidisciplinair kennis- en expertiseplatform.

Om MVOI in het DNA van de organisatie te krijgen zullen de volgende maatregelen worden genomen:

1. Een strategisch klein/slagvaardig programmabureau MVOI onder leiding van de Stedelijk Directeur Bedrijfsvoering zal mede de MVOI beweging aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie;
  - a. Uitdragen van het besef dat wij op MVOI veel van de Amsterdamse burger vragen (bijv. gescheiden afvalinzameling) en dat ook wijzelf het goede voorbeeld moeten geven, via afdeling communicatie;
  - b. De slogan 'Amsterdam gaat een betere wereld kopen' die iedere medewerker in Amsterdam direct begrijpt, via afdeling communicatie;
2. Een multidisciplinair kennis- en expertiseteam (bestaande uit adviseurs van Ruimte en Duurzaamheid, Facilitair Bureau, Green Office Amsterdam, Bureau Social Return, CTO, Concern Inkoop, leadbuyer organisaties en duurzaamheidsadviseurs in de clusters) adviseert de opdrachtgevers/budgethouders op het gebied van MVOI;
3. Green Office als centraal platform en eerste aanspreekpunt voor het operationeel en gemeentebrede multidisciplinaire kennis- en expertiseteam met adviseurs uit de gehele organisatie;
  - a. In eerste instantie is het platform beschikbaar als aanspreekpunt voor advies aan opdrachtgevers en budgethouders over MVOI, de Green Office verbindt aan de juiste expert of adviseert zelf waar nodig;
  - b. Energie en enthousiasme binnen de organisatie genereren door mee ontwikkelen van (inkoop) instrumentarium, trainingen en goede voorbeelden/awareness 'OpenPodia' en organiseren van workshops;
  - c. Openbaar, alles wij ontwikkelen en zich bewezen heeft, wordt gedeeld binnen én buiten Amsterdam (Min. IenW, PIANOo, etc.).
4. Per 1 februari 2018 is o.l.v. Ruimte en Duurzaamheid de eerste cluster specifieke werkgroep in het cluster Fysiek gestart. Via deze werkgroep worden de verschillende actieplannen van de organisatie onderdelen in het cluster Fysiek op elkaar afgestemd waarbij Ruimte en Duurzaamheid de ontwerpen maakt, Grond en Ontwikkeling de ontwikkeling realiseert, Verkeer & Openbare Ruimte groot onderhoud en vervanging verzorgt en, vanaf 1 juli 2018, Stadswerken het dagelijks beheer en onderhoud doet. Dit is een mooi voorbeeld van een integrale, cluster specifieke samenwerking.

2.4 Welke thema's/ambities gaan we doen?

De gemeente Amsterdam kent ook nu al veel ambities als het gaat om een duurzamere en socialere samenleving. Denk hierbij aan de Agenda Duurzaamheid, het werkplan Sociale Firma's en Amsterdam Circulair. Deze ambities worden bereikt via beleid maar ook onze eigen inkoop kan hieraan bijdragen. Naast het 'gewone' rendement voor de organisatie, levert het dus ook extra winst op voor andere stakeholders, zoals de Amsterdammers in onze stad!

De ambities voor MVOI zijn uitgewerkt a.d.h.v. de thema's People, Planet, Profit & Prosperity en Platform.

De gemeente Amsterdam heeft een aantal sociale, duurzame en profit ambities geformuleerd die zij belangrijk vindt. Zowel in de categorie People ofwel mensen (social return, inkopen bij sociale firma's, impactgericht inkopen bij sociale ondernemingen en samenwerken met SW-bedrijf Pantar), als in de categorie Planet ofwel milieu (energie, luchtkwaliteit, afval/circulair en klimaatbestendig), binnen het thema Profit & Prosperity (met als voornaamste component de levenskostencyclus en innovatie) en het thema Platform (Green Office Amsterdam, door het faciliteren van budgethouders en opdrachtgevers in het proces van het eigen maken van het sociaal en duurzaam gedachtegoed: via katalyseren, verbinden, informeren en activeren).

Thema's bij People:

- Social Return
- Inkopen bij sociale firma's
- Impactgericht inkopen bij sociale ondernemingen
- Samenwerken met SW-bedrijf Pantar
- Internationale Sociale Voorwaarden (ISV)

Thema's bij Planet:

- Luchtkwaliteit (Vervoer & Logistiek)
- Energie
- Afval / Circulaire Economie
- Klimaatbestendig

Thema's bij Profit & Prosperity

- Total Cost of Ownership (TCO)
- Life Cycle Costing (LCC)
- Innovatiegericht inkopen

Thema bij Platform

- Green Office Amsterdam

2.4.1 Thema Social Return

Amsterdam heeft sinds 2008 als doelstelling dat haar investeringen, naast het gewone rendement, ook sociale winst (social return) moet opleveren. De meest gangbare wijze hiervoor is het opnemen van een contracteis social return in aanbestedingen. Bij aanbestedingen boven de Europese aanbestedingsgrens (voor diensten) neemt de gemeente een Social Return clause op, waarbij de opdrachtnemer wordt verplicht een percentage van de totale opdrachtwaarde in te zetten voor het toeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk, sociaal in te kopen of door zijn expertise in te zetten voor kwetsbare Amsterdammers op de impactgebieden armoedebestrijding, onderwijs, gezondheid, sociale cohesie en participatie. Met de contracteis social return worden opdrachtnemers voor een bepaald percentage van de opdrachtwaarde verplicht iets sociaals terug te doen, zoals het aanbieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, sociaal in te kopen of door hun expertise in te zetten voor kwetsbare Amsterdammers. Hierbij wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd:

- Social return is altijd maatwerk. Er wordt rekening gehouden met de kansen en risico's van de opdracht, de sector en het desbetreffende bedrijf. Hiervoor is het belangrijk om in gesprek te gaan en blijven met de markt;
- De focus ligt op een duurzame samenwerking tussen het bedrijf en de gemeente. Het bedrijf wordt niet alleen gestimuleerd om op de opdracht socialer te ondernemen, maar ook lange termijn verbindingen te maken op lange termijn, bijvoorbeeld door contract overstijgende convenanten af te sluiten;
- Social return kan alleen beklijven als zowel de belangen van de gemeente, de doelgroep en de opdrachtnemer gediend worden. Het moet een win-win-win voor allen zijn.

Een voorbeeld is het contract parkeerdienstverlening waarin een investering in social return, van 2% van de jaarlijkse vergoeding, als contracteis met de opdrachtnemer is opgenomen. Er zijn afspraken gemaakt met de opdrachtnemer om werk aan te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, en biedt de opdrachtnemer ruimte voor leerwerktrajecten op diverse afdelingen. Met hulp van medewerkers van Pantar zijn tevens de muren in de het hoofdkantoor van een nieuw likje verf voorzien, en in de vorm van sociaal inkopen hangt er kunst van Beeldend Gesproken aan de muur, gemaakt door mensen met een psychiatrische achtergrond.

Een ander voorbeeld is het contract warme dranken waarin een investering in social return, van tenminste 5% van de opdrachtwaarde, als contracteis met de opdrachtnemer is opgenomen. Er zijn afspraken gemaakt met de opdrachtnemer om werk aan te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bovendien biedt de opdrachtnemer voorschakeltrajecten waarbij kandidaten van Pantar en WSP worden opgeleid tot bijvoorbeeld operators, en zet de opdrachtnemer zich ook in om meer sociaal in te kopen door klussen uit te besteden aan Pantar en/of Sociale Firma's..

2.4.2 Thema inkopen bij sociale firma's

Sociale firma's leveren een belangrijke bijdrage aan het creëren van werk en dagbesteding voor kwetsbare groepen mensen en bieden deze groep de kans om weer actief mee te doen op de arbeidsmarkt. Deze combinatie van maatschappelijke impact en ondernemerschap, biedt een mogelijkheid tot het sneller en innovatiever oplossen van maatschappelijke problemen in onze stad. Om deze reden heeft de Amsterdamse gemeenteraad het initiatief genomen voor een Werkplan Sociale Firma's. In dit plan staan vier actielijnen die de ontwikkeling van sociale firma's in Amsterdam stimuleren en ondersteunen. De inkoop bij sociale firma's door gemeentelijke diensten en stadsdelen is er één van.

Zo is bijvoorbeeld het genereren van sociaal rendement via catering één van de uitgangspunten van het cateringbeleid. Het selecteren van sociale partijen voor catering binnen de gemeente is een nieuwe en innovatieve insteek. Afstappen van traditioneel, voorschrijvend aanbesteden is hiervoor noodzakelijk, zodat de sociale partijen zich kunnen profileren. Het gaat om welke toegevoegde waarde en sociaal rendement in het kader van het beleid de partij levert.

En worden bij opleidingen en workshops die worden aangeboden via de Amsterdamse School gebruik gemaakt van bij voorkeur interne (van de eigen organisatie) trainingsruimten. Voor zover nog via de opleiding gefaciliteerd, wordt de catering verzorgd door een sociale firma en/of vanuit de samenwerking met SW-bedrijf Pantar. Moet er voor het doel van de training of vanuit praktische overwegingen wél externe trainingsruimten worden geboekt, dan worden deze boekingen exclusief gedaan bij

sociale firma's. Een budgethouder kan bepalen of -gezien het doel van de workshop of training- bij uitzondering geen gebruik wordt gemaakt van een locatie bij een sociale firma

2.4.3 Thema impactgericht inkopen bij o.a. sociale ondernemingen

Als opdrachtgever kun je extra wensen toevoegen bij de opdracht, waarbij inschrijvers extra punten worden toegekend. Dit gaat zowel over de impact van inschrijvers op sociale beleidsdoelstellingen zoals bijvoorbeeld armoede, participatie, werk, onderwijs, gezond opgroeien en (preventieve) zorg, als impact tot het sneller en innovatiever oplossen van maatschappelijke problemen in onze stad, als het hergebruik van materialen om er weer iets nieuws van te maken, als tot het bevorderen van sociale cohesie. Zo zet de groep sociale ondernemingen hun impact first om zo een grotere impact in de stad te bereiken.

2.4.4 Thema samenwerken met SW-bedrijf Pantar

Het college heeft in december 2009 besloten Pantar een exclusief recht te geven ter uitvoering van de wettelijke zorgplicht van de gemeente om personen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening een arbeidsplaats te bieden. Dit exclusief recht brengt met zich mee dat dergelijke opdrachten van de gemeente niet aanbesteed hoeven te worden en onderhands aan Pantar mogen worden verstrekt. Pantar is hiermee aangewezen als de sociale werkvoorziening van de gemeente Amsterdam.

De gemeenteraad heeft in 2014 opgeroepen zo veel mogelijk werk rechtstreeks te gunnen aan Pantar, om zo de mogelijkheden van Pantar ten volle te benutten. Het streven is hierbij uit te komen op een jaarlijks bedrag van €13 miljoen gemeentelijke opdrachten aan Pantar. In 2017 werd een bedrag van €14,1 miljoen gerealiseerd.

Pantar biedt producten en diensten in zeer uiteenlopende sectoren. Variërend van montage en productie (intern bij Pantar), dienstverlening (schoonmaak, catering, onderhoud openbare ruimten) en groepsdetacheringen bij individuele opdrachtgevers (digitalisering dossiers). Pantar organiseert de uitvoering van de werkzaamheden op zo'n manier dat de betrokken, in totaal circa 3.000, medewerkers daarbij optimale prestaties en kwaliteit kunnen leveren. Bij elk inkooptraject wordt onderzocht of er meer taken bij Pantar kunnen worden belegd zonder dat het ten koste gaat van het takenpakket van de eigen medewerkers.

Zo wordt voor de parkeergebouwen een categorieplan opgesteld waarbij het sociaal maatschappelijke effect en ook de verduurzaming van de reiniging staat beschreven.

2.4.5 Thema Internationale Sociale Voorwaarden (ISV)

Internationale sociale voorwaarden richten zich op het bevorderen van de internationale arbeidsnormen, zoals het tegengaan van dwangarbeid, slavernij, kinderarbeid en discriminatie. Het toepassen van de ISV draagt bij aan het uitbannen van zulke misstanden in de inkoopketen. ISV vragen aan leveranciers actie ondernemen om risico's voor de arbeidsnormen en mensenrechten in de keten te verkleinen. Door als Amsterdam de ISV toe te passen wordt bewustwording gecreëerd en leveranciers gestimuleerd om omstandigheden in hun keten te verbeteren. Zo zijn recent de ISV toegepast in aanbestedingsdocumenten voor natuursteen, bedrijfskleding en ICT hardware.

2.4.6 Thema Luchtkwaliteit

Amsterdam oogt schoon, maar de lucht die we inademen is niet schoon. Daarom stellen we eisen aan vervoer, maar kijken we ook naar mobiele werktuigen. Eigen voertuigen van de gemeente, voertuigen die de gemeente leaset en voertuigen die worden gebruikt bij de uitvoering van werkzaamheden die door de gemeente worden ingekocht moeten minimaal voldoen aan de eisen die gelden voor de verschillende milieuzones (vracht, bestel, touringcars, taxi's en brom- en snorfietsen).

De lucht in de stad kan verbeterd worden door bij inkooptrajecten te sturen op emissieloos vervoer of op slim vervoer. Dus elektrische voertuigen of slim vervoeren door bijvoorbeeld het aantal voertuigbewegingen zo veel mogelijk te beperken.

De ambities op het thema luchtkwaliteit zijn:

- Vervoersbewegingen nodig voor uitoefening dienst, werk of levering zoveel mogelijk emissieloos;
- Optimaliseren van vervoerlogistiek zodat er zo min mogelijk vervoersbewegingen en kilometers gemaakt hoeven te worden;
- In 2025 zijn we uitstootvrij binnen de ring;
- Met als concreet voorbeeld een uitstootvrije taxibranchie in 2025, afspraken staan in het convenant 'Schone taxi's voor Amsterdam': Amsterdam zorgt o.a. voor voldoende (snel)laadfaciliteiten, schone taxi's krijgen privileges, bijvoorbeeld exclusief toegang op de taxistandplaatsen. Daarnaast worden vanaf 2018 de meest vervuilende dieseltaxi's geweerd met een milieuzone;
- Zo schoon mogelijke brandstof voor alle gemeentelijke voertuigen;
- 70% van auto's in de gemeentelijke autopool is over vier jaar elektrisch;
- Verkleining van de gemeentelijke autopool tot 250 voertuigen;
- Ontmoedigen van extern ingehuurde medewerkers om met de auto te komen. Dit doen we door: tijdens het offerte traject wensen in te richten die duurzaam reizen bevorderen, daarnaast geen parkeerplaatsen beschikbaar stellen voor externen.
- Onderzoek naar fijnstof afvangende installaties en bij geschiktheid toepassen;
- Verminderen hoeveelheid uitstoot (stikstofdioxide (NO_x, (ultra)fijnstof en roet) die vermeden wordt door toepassen emissieloos /elektrisch vervoer of materieel t.o.v. 'oude' toepassing (als voorbeeld, eerst werd door inzet van materieel x NO_x, y fijnstof en roet geproduceerd. Dit is nu a NO_x, b fijnstof en c roet);
- Toename aantal projecten waarin elektrisch materieel is toegepast t.o.v. totaal aantal projecten per jaar.

2.4.7 Thema Energie

Duurzame energie gebruiken of besparen op energie helpt tegen klimaatverandering en tegen een hoge energierekening. Met de CO₂-routekaart werkt Amsterdam aan de energietransitie en heeft als doel om haar energieverbruik zeer sterk terug te dringen en onafhankelijk te worden van aardgas. Veel producten gebruiken energie (elektriciteit en aardgas). Ook voor diensten en werken wordt veel energie gebruikt. Het besparen van energie is goed voor de planeet én voor de energierekening van de gemeente.

In 2025 is de gemeentelijke CO₂-uitstoot 45 procent minder dan in 2012. Daarnaast gaat Amsterdam de energievraag van nieuwe producten, diensten en werken minimaal met 20% reduceren ten opzichte van het verbruik in 2013. Gezocht wordt naar impact. Dat houdt in dat Amsterdam de focus legt op openbare verlichting, gebouwen en op grond-,

weg- en waterbouw. Ook ICT en sommige facilitaire producten en diensten gebruiken veel energie. Daarnaast wil Amsterdam de energie die we inkopen, lokaal en duurzaam opwekken.

De ambities op het thema energie zijn:

- In 2025 is eigen Co₂ uitstoot gemeente 45% minder dan in 2012;
- Energievraag nieuwe producten/diensten en werken minimaal met 20% reduceren t.o.v. 2013;
- Het verlagen van het energie verbruik in de panden voor ambtelijke huisvesting door gedragsbeïnvloeding (hierbij valt te denken aan 'warme truien'dagen en de verwarming een graadje lager, uitzetten beeldschermen, etc.);
- Het terugdringen van energieslurpende apparaten op de werkvloer;
- Continu monitoren van het energie verbruik in de panden voor ambtelijke huisvesting;
- Op dagen dat er een zeer lage bezetting in de gemeentelijke panden is, worden een aantal panden gesloten;
- Installeren van zonnepanelen op de gemeentelijke panden en parkeergebouwen;
- Slimmer managen energiegebruik in parkeergarages;
- Toename hoeveelheid kWh die wordt opgewekt per jaar;
- Bij projecten rekening houden met (ondergrondse) voorbereidingen oplaadinfra en programma aardgasloos;
- Hoeveelheid Kwh die minder wordt verbruikt per jaar (bijvoorbeeld, door toepassen LED in VRI, wordt x Kwh minder energie verbruikt, dit is x% minder t.o.v. het geheel);
- Co₂ reductie in Ktons t.o.v. geheel aantal Ktons per jaar (bijvoorbeeld, bij toepassen standaard armatuur wordt in totaal x Kton Co₂ uitgestoten door energieverbruik, door toepassen LED verlichting bij 75% van alle armaturen wordt x Kton minder Co₂ uitgestoten, wat x% van totale uitstoot door energieverbruik is).

2.4.8 Thema Afval & Circulaire Economie

Amsterdam wil geen grondstoffen verspillen. Afval wordt weer grondstof! Het sluiten van kringlopen en het waardebehoud van grondstoffen vormt de basis van een transitie naar een circulaire economie. Scheiden van afval en het vervolgens hergebruiken of recyclen draagt hieraan bij. We vragen de Amsterdammer om veel meer huishoudelijk afval te scheiden. Als gemeente gaan we in 2018 75% van het afval uit de gemeentelijke kantoren recyclen en zorgen we dat bijvoorbeeld in de bouw (zowel in de utiliteit als in de GWW) hergebruik en recyclingpercentages verhoogd worden.

De ambities op het thema afval en circulaire economie zijn:

- Circulair inkopen daar waar mogelijk, waarbij 1 of meerdere van 7 circulaire aspecten in belangrijke mate meewegen in het eindresultaat;;
- Verlagen ecologische voetafdruk (incl. de CO₂ uitstoot) materialen: waar mogelijk kopen we in met LCA;
- Implementatie van gescheiden afval (papier/GFT/glas/plastic/rest) afval in de panden voor ambtelijke huisvesting in 2018;
- Papier reductie door invoering van het programma een papier arme organisatie
- Hergebruik boomstammen (gekapte bomen);
- Hergebruik groenafval;
- Giftvrij groen onderhoud;

- Slimmer programmeren in de openbare ruimte en profielwijzigingen pas doen als de weg ook aan onderhoud toe is en meer aandacht voor kleine maatregelen die levensduur verlengen;
- Inzet is zo veel mogelijk hergebruik van materialen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte, maar ook bij sloop van parkeergebouwen;
- Materiaalbesparing in Ktons t.o.v. geheel aantal Ktons per jaar (bijvoorbeeld, door hergebruik van betonbanden is x Kton minder beton ingekocht. Dit scheelt op het totaal van ingekochte beton 20 %);
- Co₂ reductie in Ktons t.o.v. geheel aantal Ktons per jaar (bijvoorbeeld, door groenafval meer circulair te verwerken, wordt x kiloton minder Co₂ uitgestoten. Dit is x% van totale uitstoot veroorzaakt door verwerken groenafval).

2.4.9 Thema Klimaatbestendig

Steeds vaker treden extreme weer situaties op in Amsterdam zoals wolkbreuken, droogte en hittegolven. Daarvoor moeten we de stad klimaatbestendig inrichten. Denk aan Rainproof: zoveel mogelijk 'ontharden', vergroenen, ruimte voor water en aan buffers van water voor drogere tijden. De stad kan een bui van 60mm/u verwerken zonder schade aan huizen en vitale infrastructuur.

2.4.10 Thema's Profit & Prosperity

Profit & Prosperity gaat over het scheppen van (economische) waarde. We ontwerpen en investeren met oog voor huidige én toekomstige generaties en geven een impuls aan de lokale of regionale economie en werkgelegenheid (profit). We werken toe naar een circulaire economie waarin bezit zo veel mogelijk wordt vermeden, materiaal en energie stromen optimaal worden benut door industriële symbiose. Sleutelwoorden zijn optimalisatie, toekomstbestendigheid en flexibiliteit.

Total cost of ownership

Profit gaat over de overall impact op Amsterdam. Mogelijk moet in een project een hogere investering gedaan worden, maar worden hierdoor de beheer- en onderhoudskosten zo veel lager, dat de investering rendabel is. Dit kan zichtbaar worden gemaakt door naar de Total Cost of Ownership (TCO) te kijken. TCO is een methode om (een deel van de) levenscycluskosten te berekenen.

De nieuwe aanbestedingswet 2016 maakt het mogelijk om te gunnen op de laagste levenscycluskosten. Hierin kunnen alle economische kosten over de gehele levenscyclus (dus gebruik, beheer en eind technische levensduur) worden meegewogen bij de gunningbeslissing. Daarnaast kunnen ook externe kosten, zoals milieukosten worden meegenomen in de berekening, mits deze in geld uit te drukken zijn. Milieu effecten kunnen worden gekwantificeerd middels een Levens Cyclus Analyse (LCA). Het resultaat uit de LCA kan worden omgerekend naar een Milieu Kosten Indicator (MKI). Een MKI is een gewogen score van (een groot deel van) de milieueffecten omgerekend naar euro's. Hoe lager de MKI, des te 'beter' voor het milieu.

De MKI zegt dus iets over de kosten van de milieudruk van een product of dienst, de TCO over de kosten van de aanschaf en het gebruik van een product of dienst. In de meest ideale situatie worden beide meegenomen in een aanbesteding. Echter, het inzetten van zulke instrumenten moet altijd goed afgezet worden tegen de verwachte opbrengst, dit is altijd maatwerk. Het is echter aan te raden om bij grote opdrachten te kijken of dit geschikte instrumenten zijn om de juiste afweging te kunnen maken welke maatregelen de meeste opbrengst hebben voor Amsterdam.

Wat doen we al?

We werken aan een duurzame, bij voorkeur circulaire economie en vervullen waar mogelijk een voortrekkersrol. We staan open voor nieuwe ontwikkelingen, technieken en innovatieve aanbestedingsmogelijkheden (eerste innovatiepartnerschappen zijn inmiddels gestart en we schrijven prijsvragen uit om zoveel mogelijk, slimme, duurzame en innovatieve oplossingen samen met de markt te ontwikkelen). In het inkoop- en aanbestedingsbeleid scheppen wij bij meervoudig onderhandse aanbestedingen kansen voor lokale en regionale ondernemers.

Door als launching customer op te treden (bijv. via het Startup in Residence programma) kunnen we een innovatief product of innovatieve dienst een kans geven zich te bewijzen. Onder andere start-ups zijn gebaat bij deze werkwijze. Daarnaast hebben we in de clusters Fysiek, Sociaal en Bedrijfsvoering een Tenderboard. In de Tenderboards worden per project de kansen, belemmeringen en dilemma's aangaande MVOI en specifieke aanbestedingsprojecten besproken.

Aan de slag 2018-2020

- Innovatiegericht inkopen: het door middel van inkoop stimuleren van de markt om innovatieve, sociale en/of duurzame oplossingen te ontwikkelen en te leveren. Innovatie stimuleren door als launching customer op te treden bij grote regionale samenwerkingen, of voor kleine start-ups of innovaties voor kleinere producten;
- Onderzoeken hoe de budgettaire mogelijkheden zo kunnen worden ingericht dat het makkelijker wordt Total Cost of Ownership toe te passen; meer lange termijn denken in plaats van naar de kosten op korte termijn te kijken.

2.4.11 Thema Platform

Green Office Amsterdam als het centrale aanspreekpunt voor de verduurzaming van de gemeentelijke organisatie van Amsterdam, waaronder MVOI. De Green Office Amsterdam faciliteert de ambtenaar in het proces van het eigen maken van het sociaal en duurzaam gedachtegoed, door te katalyseren, verbinden, informeren en te activeren. Doel daarbij is om tot een integrale aanpak te komen voor één duurzame gemeente Amsterdam.

Een duurzame organisatie denkt na over milieu, mens en maatschappij. Zonder een gezond milieu kan er niet goed voor de mens of de maatschappij worden gezorgd. De impact van de werkzaamheden van de gemeente Amsterdam op het milieu omvatten daarom onze invloed op mens en maatschappij.

2.4.12 Meten impact MVOI acties

Rapportage intern

Op dit moment zijn meerdere organisatieonderdelen aan het transformeren naar een professionele organisatie, inclusief alle processen die hierbij horen. Onderdeel van deze transformatie is om inzicht te krijgen in de kwantiteit en kwaliteit van de producten, assets en/of dienstverlening. Hiermee wordt sturingsinformatie verzameld om goed te kunnen beheren, onderhouden of dienstverlening in te richten. Omdat deze informatie op dit moment verzameld wordt, is nog niet altijd bekend over welke hoeveelheden of om welk kwaliteitsniveau het gaat. Daarom is bijvoorbeeld ook nog niet bekend wat de ecologische footprint is van activiteiten. Hierdoor is het lastig te sturen op de output van MVOI acties, zoals CO₂ uitstoot.

Het is echter belangrijk om deze informatie uiteindelijk te gaan verzamelen. Hiervoor wordt in eerste instantie aansluiting gezocht op bestaande monitorings- en rapportagemomenten. MVOI onderdeel laten zijn van de prestatiedialogen tussen directeuren is hier een onderdeel van, maar ook de organisatie van 'Open Podia' of de beschikbaarheid van een kennis- en expertiseteam maken dat de behaalde resultaten in de gehele organisatie zichtbaar worden.

Mindset

Het belangrijkste doel in 2018 is het veranderen van de *mindset* van collega's die aan de voorkant van het inkooptraject een grote rol spelen. Hier ligt een grote verantwoordelijkheid voor de rve's om de eigen sociale- en duurzaamheidsdoelstellingen te definiëren, maar ook om de samenwerking met andere organisatieonderdelen op te zoeken. Om de *mindset* over MVOI in de organisatie te vergroten, zal een kennis- en expertiseplatform met adviseurs uit de gehele Amsterdamse organisatie klaar staan om opdrachtgevers/budgethouders te adviseren. Dit team is te bereiken via de Intranetpagina van Green Office Amsterdam.

Open Podia en landelijke monitor

De organisatie van 'Open Podia', vanaf 2018, draagt bij aan het vergroten van de kennis omtrent MVOI. Deze bijeenkomsten geven de gelegenheid om projecten te bespreken en de (on)mogelijkheden van het inpassen van de MVOI maatregelen in beeld te krijgen. Deze 'Open Podia' zullen er tevens voor zorgen dat behaalde resultaten zichtbaar worden. Dit is een manier om te meten waar we als organisatie staan op het gebied van MVOI. Daarnaast staat in het ondertekende manifest dat naast de verplichting voor het opleveren van een Actieplan tevens het meedoen aan een landelijke monitor verplicht is. Deze zelfevaluatiETOOL zal in 2018 worden gelanceerd en zal zowel de ontwikkeling in de gehele organisatie meten als de concrete MVOI-eisen/wensen die zijn meegenomen in aanbestedingen richting de markt.

2.4.13 Borgen MVOI acties

Op dit moment worden op People, Planet en Profit & Prosperity losse doelstellingen en acties ondernomen in projecten. Hoe duurzaam of sociaal een project wordt is vaak afhankelijk van een of meerdere enthousiaste medewerkers die uit eigen beweging stappen ondernemen. Dat gebeurt vaak later in het traject – bijvoorbeeld als inkoop betrokken wordt om daadwerkelijk in te kopen – waardoor sociale- en duurzaamheidskansen eerder in het proces, zoals op ontwerpniveau, niet benut worden.

Het is van belang om MVOI een structureel karakter te geven, zonder afhankelijk te zijn van toevalligheden. Dat leidt er toe dat duurzaamheid in brede zin niet meer afhankelijk is van enthousiaste individuen binnen de organisatie, maar een onderwerp is dat structureel aan de orde komt. Het is aan de opdrachtgevers om stappen in te zetten, bij voorkeur in samenwerking met het kennis- en expertiseplatform.

Acties waaraan gedacht wordt de komende 4 jaar te ondernemen zijn:

1. Een strategisch klein/slagvaardig programmabureau MVOI onder leiding van de Stedelijk Directeur Bedrijfsvoering zal mede de MVOI beweging aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie;
2. Green Office Amsterdam als centraal platform en eerste aanspreekpunt voor het operationeel en gemeentebrede multidisciplinair kennis- en expertiseteam met adviseurs uit de gehele organisatie krijgt een structureel karakter binnen de organisatie. Het zorgt voor verbinding zodat opdrachtgevers/budgethouders over sociale en duurzaamheidsdoelstellingen en de manier waarop MVOI daar via de inkoop een bijdrage aan kan leveren, adequaat geadviseerd worden;
3. In opstartdocumenten wordt een paragraaf besteed aan de kansen op sociaal, innovatief en/of duurzaamheidsmaatregelen;
4. In voortgangsdokument van projecten c.q. initiatieven wordt een kopje MVOI opgenomen, zodat elke keer op de voortgang wordt gerapporteerd. Daarnaast wordt minimaal een keer per jaar expliciet aandacht besteedt aan MVOI maatregelen in de projecten en of programma's;
5. In projecten van de ambtelijk opdrachtgevers is MVOI een integraal onderdeel in 2020.
  - a. MVOI is een integraal onderdeel in projecten >5 miljoen die starten per 1-1-2018;
  - b. MVOI is een integraal onderdeel in projecten >1,5 miljoen die starten per 1-1-2019;

3 Concreet betekent dit voor 2018

3.1 Top-ambtelijk en bestuurlijk vervolgtraject 2018 en verder

Van dit gemeentebrede uitvoerende MVOI-plan heeft het GMT op 19 februari 2018 kennis genomen en het GMT heeft ingestemd het MVOI-plan openbaar te maken, bijvoorbeeld via publicatie op de site van PIANOo (experticeentrum aanbesteden voor Nederlandse overheidsorganisaties). Aansluitend hebben de stelselverantwoordelijke portefeuillehouders Inkoop, Duurzaamheid ('planet') en Werk, Participatie en Inkomen ('people') kennis genomen van dit uitvoerende MVOI actieplan.

3.2 Projectactiviteiten per kwartaal

Onderstaand zijn de belangrijkste activiteiten (voor zover we nu kunnen overzien) opgenomen en wie hierbij in de lead is.

Q1 2018

Wat	Wie
Aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie	Programmabureau MVOI
Desgevraagd de diverse organisatieonderdelen ondersteunen	Kennis- en expertiseteam MVOI
Ontwikkelen van trainingen (MVOI basistraining, duurzaam functioneel specificeren en beoordelen, circulair, biobased, categoriemanagement, enz.)	Kennis- en expertiseteam MVOI
Werkbezoek staatssecretaris I&W	Programmabureau MVOI
GMT kennis laten nemen van het MVOI plan en instemmen het MVOI plan openbaar te maken	Programmabureau MVOI/ Kennis- en expertiseteam MVOI
Stelselverantwoordelijke portefeuillehouders Inkoop, Duurzaamheid ('planet') en Werk, Participatie en Inkomen ('people') kennis laten nemen van dit uitvoerende MVOI actieplan	Programmabureau MVOI/ Kennis- en expertiseteam MVOI

Q2 2018

Wat	Wie
Aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie	Programmabureau MVOI
OpenPodia bijeenkomst (april) met stakeholders voor uitwisselen kennis, coaching (on)mogelijkheden, goede voorbeelden, intervisie enz. Nadruk op analyse van verantwoordelijkheden per organisatieonderdeel (wie heb je nodig en is waarvoor verantwoordelijk in het proces?)	Kennis- en expertiseteam MVOI
Uitvoeren 1 ^e groep KT (korte termijn) ideeën	Kennis- en expertiseteam MVOI

Wat	Wie
Desgevraagd de diverse organisatieonderdelen ondersteunen	Kennis- en expertiseteam MVOI
Desgevraagd geven van de in Q1 ontwikkelde trainingen	Kennis- en expertiseteam MVOI
GMT 1 ^e stand van zaken MVOI	Programmabureau MVOI

Q3 2018

Wat	Wie
Aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie	Programmabureau MVOI
Desgevraagd de diverse organisatieonderdelen ondersteunen o.a. via het geven van clinics en trainingen	Kennis- en expertiseteam MVOI
Uitvoeren 2 ^e groep MT (middellange termijn) ideeën	Kennis- en expertiseteam MVOI
Roadshow langs rve's voor terugkoppeling 1 ^e resultaten	Kennis- en expertiseteam MVOI
OpenPodium bijeenkomst (september) met stakeholders (uitwisselen kennis, coaching, best practices, intervisie enz.). Voorbeelden uit de eigen organisatiepraktijk, benoemen en zichtbaar maken van pareltjes en (on)mogelijkheden.	Kennis- en expertiseteam MVOI
Bijeenkomst per domein met (bestaande) leveranciers (vertellen van plannen en ideeën, suggesties vanuit de markt, input ophalen, draagvlak creëren, goede voorbeelden in het zonnetje zetten).	Kennis- en expertiseteam MVOI
GMT 2 ^e stand van zaken MVOI	Programmabureau MVOI

Q4 2018

Wat	Wie
Aanjagen en zorgen voor interne en externe communicatie	Programmabureau MVOI
Desgevraagd de diverse organisatieonderdelen ondersteunen o.a. via het geven van clinics en trainingen	Kennis- en expertiseteam MVOI
Uitvoeren 3 ^e groep LT (lange termijn) ideeën	Kennis- en expertiseteam MVOI
Presentatie of 'special' voor GMT resultaten MVOI	Programmabureau MVOI
OpenPodium bijeenkomst (november/december) met stakeholders (uitwisselen kennis, coaching (on)mogelijkheden, goede voorbeelden, intervisie enz.)	Kennis- en expertiseteam MVOI
Organiseren van marktconsultaties op een aantal (impactvolle) segmenten/categorieën, eventueel samen met andere overheden	Kennis- en expertiseteam MVOI
GMT 3 ^e stand van zaken MVOI incl. vervolg in 2019 en verder	Programmabureau MVOI/ Kennis- en expertiseteam MVOI

3.3 Randvoorwaarden

MVOI is een onderwerp dat de gehele Amsterdamse organisatie raakt en niet een dossier 'dat je er even bij doet'. Als Amsterdam serieus werk wil maken van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen dan zijn de onderstaande randvoorwaarden onvoorwaardelijk.

- Steun en draagvlak binnen het GMT met een MVOI trekker, als belangrijke stap om zowel top-down als bottom-up te werken;
- Voldoende menskracht om MVOI ook in 2018 en verder te kunnen implementeren (zowel voor het Programmabureau MVOI, Green Office Amsterdam en de adviseurs van het kennis- en expertiseteam MVOI);
- Eén gemeentelijk platform/kenniscentrum/instrumentarium van waaruit aansturing en coördinatie plaatsvindt (zie ook al de intranetsites van Green Office en MVOI);
- Eenduidig genereren van informatie om te voldoen aan de opgave van het Manifest om zowel de ontwikkeling in de gehele organisatie te meten als de concrete MVOI-eisen/wensen die zijn meegenomen in aanbestedingen richting de markt;
- Eén 'Amsterdamse' MVOI gemeenschap;
- Eén professioneel Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen gezicht naar buiten.